

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 21. septembra 1870. ☞

Gospodarske stvari.

Krompir saditi

po Gilihovem poduku je zelo zelo koristno.

To morem iz svoje lastne skušnje potrditi.

Krompirja onega ameriškega plemena, ki ga je naša slavna kmetijska družba letošnjo spomlad iz Vratislava dobila, sem domá na vrtu v šutasto, ne zelo gnojno zemljo na 12 čevljev dolgi in 3 čevlje široki prostor (to je, na en štirjašk seženj) 4 zrna tako posadil, da sem 4 kopice napravil, v vsaktero eno celo zrno položil in za kake 3 palce visoko z zemljo pokrtil.

Iz teh štirih zrn semena sem pridelal

47 debelih krompirjev, ki vagajo $12\frac{1}{4}$ liber (funtov)

30 srednjih krompirjev, ki vagajo $5\frac{1}{2}$ „

48 drobnih krompirjev, ki vagajo $3\frac{1}{4}$ „

125 krompirjev skupaj, ki vagajo 21 liber (funtov).

Ako se po tej razmeri pridelek preračuni za en cel oral, ki ima 1600 štirjaških sežnjev, znaša 336 centov, in če tudi drobni krompir, ki po tej skušnji 52 centov znaša, odštevam, še ostane 284 centov za prodajo in jed popolnoma sposobnega krompirja.

Gotovo veliko obilniši pridelek, kakor pri naši dosedanji navadi, po kateri se ga le 100 do 120 centov na oralu pridelala.

Posebna korist pa je po Gilihovem načinu saditi še ta, da je s tem, ko smo ga posadili, tudi že vse delo do pridelovanja storjeno, kajti ni ga treba pozneje ne okopavati ne osipati, k večemu le, če njiva ni čista, treba je, da se opleve.

Povedati pa moram še to, da je ta krompir tako okusen in močnat, da se more najboljšim plemenom prištevati.

Želeti bi bilo, da gospodarji, ki so ameriškega krompirja od kmetijske družbe za seme kaj kupili in na več prostorih sadili, da bi po „Novicah“ naznanili, kako se je njihov pridelek obnesel, posebno za voljo tega, ker se iz te moje majhine skušnje ne more splošen sklep delati.

„Novice“ so že leta 1868. razložile Gühlov način krompir saditi; glej list 19. A. Brus.

Nekaj o sušitvi češpelj in nekaj o gnojnici.

Iz Notranjskega.

O sušitvi češpelj so „Novice“ že veliko dobrega, posnemanja vrednega pisale. Tudi sem nedavno bral, da družba kmetijska neki spis o sušitvi češpelj za natis pripravlja, *) in to zopet kaže, da se vedno tu in tam

*) To je spis gosp. Riharda Dolenca, ki ga bode družba kmetijska na svetlo dala. Vred.

misli oglašujejo, kako naj bi se ta žlahni sad spravil na mesto, kakoršnega je po pravici vreden.

Naj tudi pisavec o neki sušitvi sproži misel, o kateri naj bi pa bolje podučeni bolj na tanko poročali, kajti pisavec je sam radoveden, bolj na tanko izvedeti o sušitvi, o kateri bode povedal, kar je slišal.

Preteklo jesen se je na sto in sto centov češpelj iz puste Pivke v lepa Brda pri Gorici izvozilo. Skozi štirinajst dni se je od 5 do 14 voz češpelj po lepi vipavski dolini v Brda peljalo. Ljudje so se čudili, kje neki je toliko češpelj zrastlo, a še bolj so bili radovedni, kaj se pri Gorici iz njih dela. Tudi pisavec tega članka je bil med radovednimi, zato stopi neki dan k nekemu vozniku in vprašuje: kam češplje vozijo, po čem jih ondi prodajajo in kaj ž njimi počno? Stari mož začne pripovedovati: Mi vozimo češplje v Brda pri Gorici; tam jih prodajamo cent po 130 do 170 soldov — letos so cent po 3 do $3\frac{1}{2}$ gld., ker jih je manj od vlani — ondi imajo ljudje nožičke, kateri so samo za lupljenje narejeni tako, da priden delavec do centa vsak dan češpelj olupí; potem se olupljene, iz katerih se menda tudi kosti vzamejo, deloma na soparici, z žveplom ali na solncu sušijo in potem v daljne kraje cent po 20—30 gold. prodajajo. Isti mož mi je pravil, da so družine, ktere po 200 do 300 gold. pri tej sušitvi zaslužijo. Gotovo lep prislužek, ako bi se mogel za revno Pivko prihraniti! — si mislim. Mož mi še marsikaj pripoveduje in pravi: mi Pivčani bi sami radi tako češplje sušili, pa jih ne znamo.

Letos zopet vidim vsaki dan po 5 do 12 voz češpelj po vipavski dolini peljati, katerim je pa po zgorej omenjenem veliko večja cena od vlanskega. Zato bilo bi želeti, da bi kdo, kateri to sušitev na tanko razume, o njej v „Novicah“ poročal, da bi se razvidelo, ali je mogoče kranjskim Slovencem, kar je mogoče goriškim. Silno velik dobiček bi že bil, ako bi le voznina za dobiček ostala, ker 10 do 20 volov ali konj najmanj skozi 14 dni na poti, gotovo veliko stroškov napravi. Ako bi se te češplje domá sušile, bi ti stroški se prihranili in še dobiček pri suhih češpljah bi domá ostal.

Še ena mi je silno velikokrat v glavi. Ako bi se kakemu odborniku sl. kmetijske družbe ne zameril, bi jo rad povedal. Ker pa stari pregovor pravi: „česar je polno srce, rado iz ust gre“, naj tedaj tudi jaz svojo misel povem. Ako razne subvencije za kmetijstvo premišljujem, se mi posebno koristna zdi tista, ki je za povzdigo gnojá namenjena. Zatoraj bi bilo želeti, da kmetijska družba o tej zadevi več subvencije prosi, ker najmanj v vsaki fari — ako ne v vsaki vasi — naj bi se eno gnojišče v izgled kmetom postavilo. Ako se bode na ta način črna gnojnica, ktera se zdaj po vaséh razgublja, v napravljene jame stekala, se ž njo gnoj polival in nekaj se je na bližnje travnike ali

njive zvozilo, bode dobiček neprecenljiv. Zatoraj naj se za prihodnje veliko večje podpore naprosi, da se bo več izglednih gnojišč moglo narediti, ker stari pregovor še dandanes velja: „Izgledi vlečejo.“*)

Razglas živinorejcem kranjskim.

Posestniki, kateri so za povzdigo goveje živine na Kranjskem iz državne podpore kupljene plemenske bike letos in lansko leto v občno rabo živinorejcev prejeli — in tisti, katerih biki so bili v isti namen iz te podpore s premijo obdarjeni bili, so sledeči:

Bike za pleme žlahnega rodú so prejeli:

na Gorenskem

v Radoliškem okraji:

Zupan Jožef v Zaspu,
Sodnik Janez v Koprivniku;

v Kranjskem okraji:

Šlibar Janez v Podbrezji;

v Škofje-Loškem okraji:

Bergant Jakob v Stari Loki,
Čadež Janez v Poljanah;

v Kamniškem okraji:

Košir Fortunat v Podjelšah nad Mekinami,
Marquis Gozzani Ferdinand v Volčjem Potoku;
Gradišek Mihael v Trzini;

v Brdskem okraji:

Konšek Gregor v Trojanah,
Avbelj Anton v Križatih,
Šuštar Tomaž v Vinih;

v Ljubljanski okolici:

Jarec Jožef v Medvodah,
Ješek France v Poljanah pod Šentvidom,
Pengov Anton na Pšati,
Črne Andrej v Kozarjih,
Kete Jakob v Zaplatah (Moosthal),
Mustar Janez v Rudniku,
Kramar Martin v Studencu,
Pour Ludevik v Grosuplu nad Šmarijo.

Premije za dobre plemenske bike žlahnega ali požlahnjenega rodú so prejeli:

na Gorenskem

v Kranjski-Gorskem okraji:

Razingar Mihael Podkorenem;

v Radoliškem okraji:

Ferderbar Jožef v Gradu,
Legat France v Lescah;

v Kamniškem okraji:

Škrjanec Jernej v Volčjem Potoku;

v Brdskem okraji:

Majhen France v Škocijanu,
Košir Pavla v Zalogu pri Moravčah;

v Ljubljanski okolici:

Švarc Janez v Rakovniku,
Novak France v Glincah,
Rotar Anton v Podsmreki.

*) Kakor je bralcem „Novic“ znano, je kranjska kmetijska družba razpisala premije za gnojišča po oni podobi, ki je bila tudi „Novicam“ priložena. Čas, do katerega naj se za premijo oglasi gospodarji, ki so tako gnojišče napravili, preteče s koncem tega meseca. Dozdaj se menda še nobeden ni oglašil.

Vred.

Bike za pleme žlahnega rodú so prejeli:

na Dolenskem

v Litijskem okraji:

Kristan Luka v Vačah,
Povše Anton v Kresniških Poljanah,
pl. Wurzbach K. v Črnem Potoku (ga je sam kupil);

v Zatiškem okraji:

Kastigar France v Šentvidu pod Zatičino,
Jaklič Anton v Kriški vasi poleg Višnje gore;

v Kostanjeviškem okraji:

Plevnik Anton v Dolenjih Selih;

v Metliškem okraji:

Homač Anton v Metliki;

v Črnomeljskem okraji:

Vrtin Matija v Dobliču;

v Kočevskem okraji:

Skender Jurij v Petrinjah,
Mestna srenja Kočevska;

v Ribniškem okraji:

Lavrič Jožef v Loškem Potoku,
Novak Matevž v Dolenjih Lazih;

v Veliko-Laškem okraji:

Steh Janez v Malivasi;

Premije za bike žlahnega ali požlahnjenega rodú so prejeli:

na Dolenskem

v Mokronoškem okraji:

Rodič Janez v Dobroški vasi,
Darovič Florijan v Šmarjeti;

v Novomeškem okraji:

grof Margheri v Otoču,
Šmola Anton v Grmu;

v Trebniškem okraji:

Treo Franciška v Mali vasi;

v Žužemberškem okraji:

Eržen Martin v Malih Lipljah,
Turk Jožef v Ratjih;

v Ribniškem okraji:

Lovšin Janez v Goriči vasi,
Riglar Mihael v Skranjeku.

Bike za pleme žlahnega rodú so prejeli:

na Notranjskem

v Vrhniškem okraji:

Češnovar Janez v Hrastenici,
Hladnik Primaž v Blatni Brezovici,
Kotnik France v Vrdu;

v Planinskem okraji:

Petkovšek Jakob v Rovtah,
Brus Jožef v Spodnjem Logacu,
Blažon Jakob v Planini,
Grbec Jožef v Cerknici;

v Idrijskem okraji:

pl. Premierstein France v Lebevčah;

v Loškem okraji:

Zabukovic Valentin v Ložu;

v Postojnskem okraji:

Dekleva Lavoslav v Košani;

v Bistriškem okraji:

Mežnarčič Jožef v Trnovem;